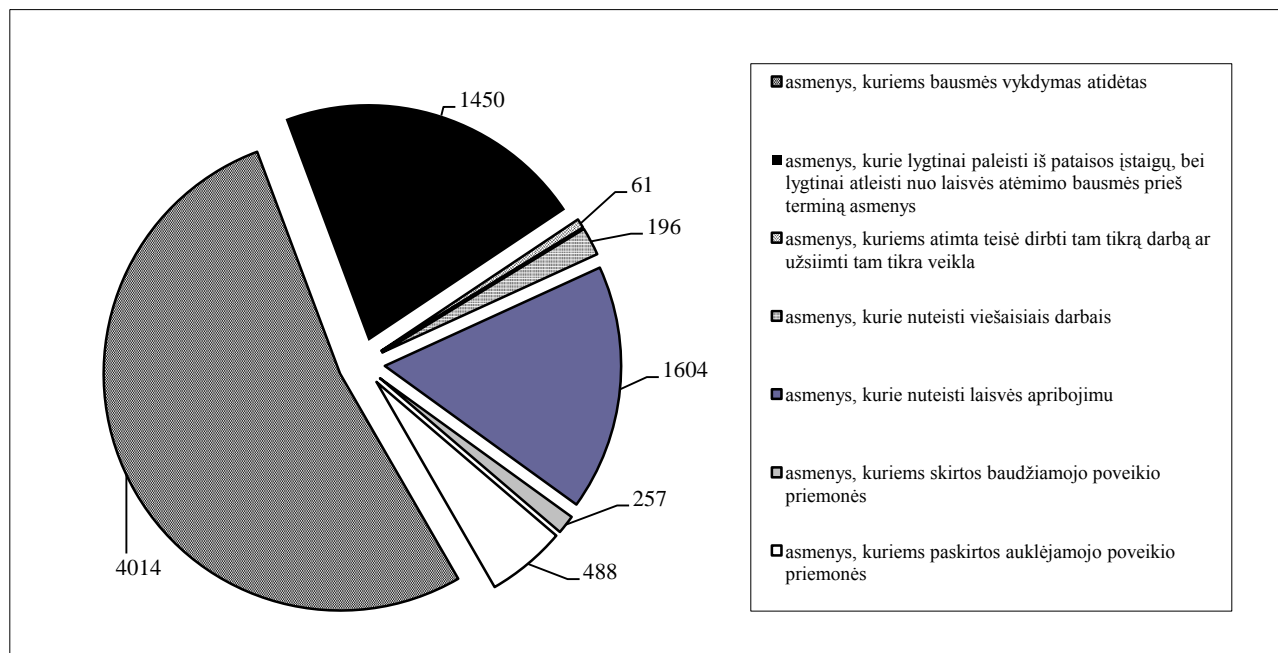

PROBACIJOS TARNYBŲ (PATAISOS INSPEKCIJŲ) VEIKLOS 2009 METŲ REZULTATAI

Kalėjimų departamentui prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos (toliau – Kalėjimų departamentas) pavaldžiose regionų pataisos inspekcijose ir jas sudarančiose teritorinėse pataisos inspekcijose (toliau – Inspekcijos arba PI) yra patvirtintas 251 etatas (iš jų – 208 pareigūnų etatai teritorinėse pataisos inspekcijose). Teritorinėse pataisos inspekcijose 2010-01-01 buvo sukompaktuoti 204 pareigūnų etatai. 2010 m. sausio 1 d. PI įskaitoje buvo 8070 prižiūrimų asmenų (iš jų – 815 nepilnamečiai) (žr. diagramą Nr. 1).

Diagrama Nr. 1. PI įskaitoje esantys asmenys

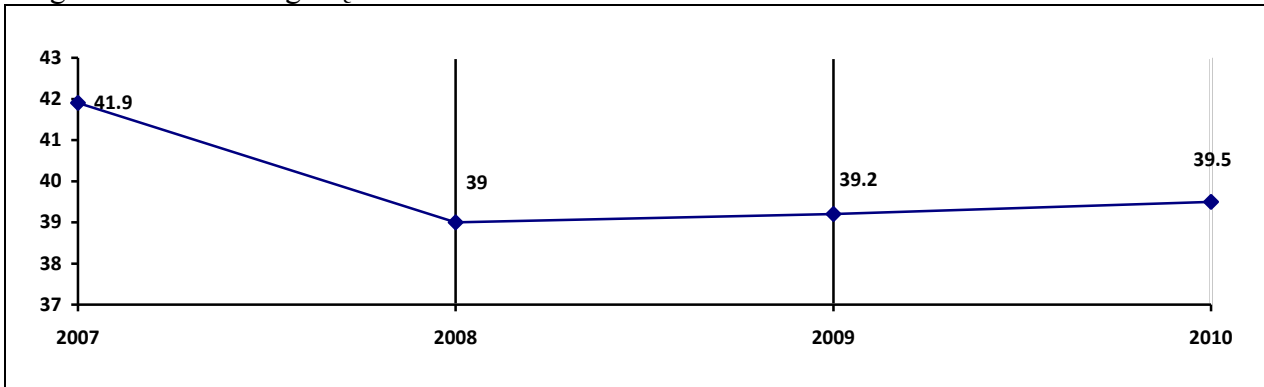
Kaip matyti iš diagramos Nr. 1, didžiausią dalį PI įskaitoje esančių asmenų sudaro asmenys, kuriems bausmės vykdymas atidėtas – 49,7 proc., nuteistieji laisvės apribojimo bausme – 19,9 proc., lygtinai paleisti iš pataisos įstaigų bei lygtinai atleisti nuo laisvės atėmimo bausmės prieš terminą – 18,0 proc. Nuteistieji viešaisiais darbais tesudaro 2,4 proc., asmenys, kuriems paskirtos auklėjamojo poveikio priemonės – 6,0 proc., asmenys, kuriems atimta teisė dirbti tam tikrą darbą arba užsiimti tam tikra veikla bei asmenys, kuriems paskirtos baudžiamojo poveikio priemonės – atitinkamai po 0,7 proc. ir 3,2 proc.

PI pareigūnams daugiausia teko prižiūrėti asmenų iki 30 m. amžiaus, kas sudarė 60,3 proc. iš visų 2010 m. sausio 1 d. įskaitoje buvusių asmenų. Nuo 30 m. iki 55 m. buvo 2868 asmenys, kas sudarė 35,5 proc., mažiausiai PI įskaitoje buvo asmenų, kurie vyresni kaip 55 m. amžiaus – 4,2 proc.

Atsižvelgiant į nuteistųjų išsilavinimą, PI įskaitoje 2010 m. sausio 1 d. daugiausia buvo asmenų, turinčių vidurinį išsilavinimą – 34,8 proc. bei pagrindinį – 33,2 proc. Su aukštesniu neuniversitetiniu ar aukštesniu universitetiniu išsilavinimu nuteistieji sudarė – 5,2 proc., o su aukštesniu universitetiniu – 2,7 proc. Pažymėtina, kad net 23,8 proc. nuteistųjų neturi pagrindinio išsilavinimo, o 0,3 proc. – pradinio išsilavinimo.

2010 m. sausio 1 d. teritorinėse pataisos inspekcijose darbo krūvis (žr. diagramą Nr. 2) išlieka stabilus. Iš 49 teritorinių PI 47 (95,9 proc.) teritorinėse PI darbo krūvis (1 užimtam etatui) neviršija 50 nuteistųjų, 26 teritorinių PI (53,1 proc.) darbo krūvis neviršija 40 nuteistųjų, o 12 teritorinių PI (24,5 proc.) darbo krūvis neviršija ir 30 nuteistųjų.

Diagrama Nr. 2. Pareigūnų darbo krūvis sausio 1 d.

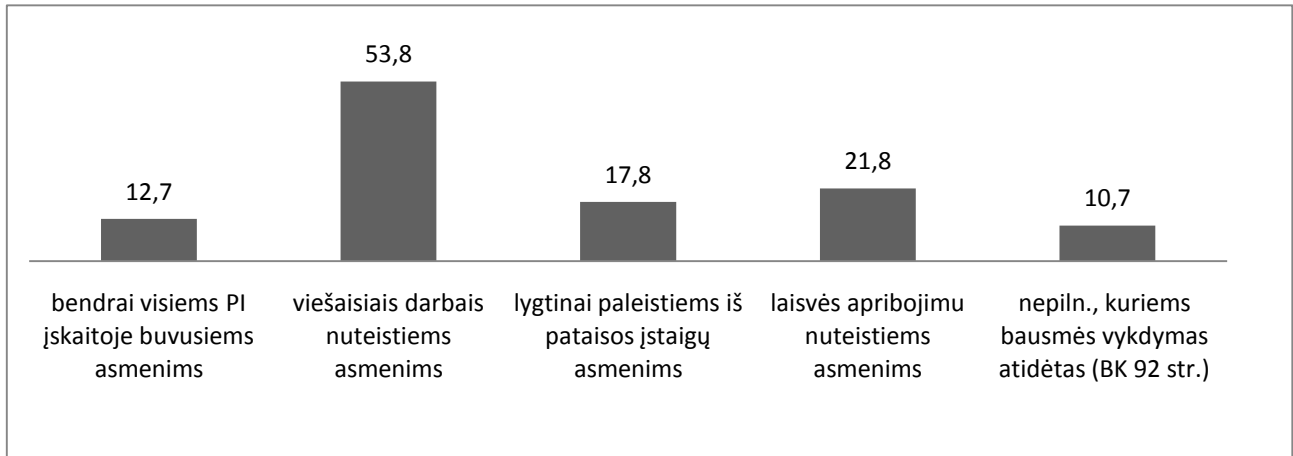

Per 2009 m. PI įskaitoje buvusiems asmenims pradėtų ikiteisminių tyrimų skaičius, palyginus su 2008 m., padidėjo nežymiai – 0,6 proc. – nuo 8,4 proc. iki 9,0 proc., nuo PI įskaitoje buvusių asmenų vidurkio (2009 m. sausio 1 d., balandžio 1 d., liepos 1 d., spalio 1 d., 2010 m. sausio 1 d.) (PI įskaitoje esantiems asmenims buvo pradėti 722 ikiteisminiai tyrimai).

Atsižvelgus į tai, kad per 2009 m. Lietuvoje registruotų nusikalstamų veikų, palyginus su 2008 m., padidėjo 6,6 proc. (nuo 78060 nusikalstamų veikų iki 83203 nusikalstamų veikų), o bendras įtariamų, padariusių nusikalstamas veikas skaičius padidėjo 3,7 proc. (nuo 23249 iki 24122), labai nežymus naujų ikiteisminių tyrimų skaičiaus tarp PI įskaitoje esančių nuteistųjų, didėjimas rodo efektyvų Inspekcijų darbą su nuteistaisiais, padedant jiems integruotis į visuomenę. Nei vienam asmeniui, nuteistam teisės dirbti tam tikrą darbą arba užsiimti tam tikra veikla atėmimu ir nei vienam asmeniui, kuriam taikytas lygtinis atleidimas nuo laisvės atėmimo bausmės prieš terminą, per 2009 m. nebuvo pradėtas ikiteisminis tyrimas už naujai padarytą nusikaltimą ar baudžiamąjį nusižengimą. Iš PI įskaitoje buvusių asmenų, nuteistų pagal atskiras bausmių rūšis, vidurkio, daugiausiai naujai pradedami ikiteisminiai tyrimai asmenims, kuriems bausmės vykdymas atidėtas vadovaujantis BK 92 str. – 14,9 proc., asmenims, kurie lygtinai paleisti iš pataisos įstaigų – 10,5 proc., asmenims, nuteistiems laisvės apribojimo bausme, ir asmenims, kuriems bausmės vykdymas atidėtas vadovaujantis BK 75 str. – po 8,1 proc., asmenims, kuriems skirtos auklėjamojo poveikio priemonės – 6,2 proc. Daugiausia, PI įskaitoje buvusiems asmenims, ikiteisminių tyrimų pradedama už vagystes. Per 2009 m. už vagystes pradėti ikiteisminiai tyrimai sudarė net 49,0 proc. Pažymėtina, kad nei vienam Klaipėdos regiono teritorinės pataisos inspekcijos įskaitoje buvusiam nuteistajam per 2009 m. nepradėtas ikiteisminis tyrimas už nužudymą ar sunkų sveikatos sutrikdymą.

Palyginus su 2008 m., per 2009 m. sumažėjo asmenų, kuriems nuosprendžiai (nutartys) pakeičiami už vengimą atlikti bausmę, skaičius (žr. diagramą Nr. 3). Jei per 2008 m. nuosprendžiai (nutartys) už vengimą atlikti bausmę buvo pakeisti 1216 asmenų, kas sudarė 14,6 proc. nuo įskaitoje buvusių nuteistųjų vidurkio, tai per 2009 m. – 1021, kas sudaro 12,7 proc. nuo įskaitoje buvusių nuteistųjų vidurkio, t. y. 1,9 proc. mažiau. Pažymėtina, kad didžiąsą dalį asmenų, kuriems nuosprendis pakeičiamas už vengimą atlikti bausmę, sudaro asmenys nuteisti viešaisiais darbais (53,8 proc.), asmenys nuteisti laisvės apribojimu (21,8 proc.), asmenys, lygtinai paleisti iš pataisos įstaigų (17,8 proc.), asmenys, kuriems bausmės vykdymas atidėtas (BK 92 str., 10,7 proc.).

Diagrama Nr.3. Nuosprendis pakeistas už vengimą atlikti bausmę (proc.)

Per 2009 m. truputį sumažėjo absoliutus PI įskaitoje esančių asmenų padaromų administracinių teisės pažeidimų skaičius. Per 2008 m. PI įskaitoje esantys asmenys padarė 2321 administracinę teisės pažeidimą, o per 2009 m. – 2291 (iš jų net 1053 (46,0 proc.) kelių eismo taisyklių pažeidimai). Tačiau santykinis nubaustų administracine tvarka nuteistųjų skaičius nežymiai padidėjo – nuo 28,5 proc. per 2008 m. iki 28,6 proc. nubaustų per 2009 m.

Iš 1690 nuteistųjų, per 2009 m. buvusių PI įskaitoje ir turėjusių teismo paskirtą įpareigojimą atlyginti nusikaltimu padarytą turtinę žalą 6139686 Lt. sumai, 887 nuteistieji šį teismo skirtą įpareigojimą per 2009 m. visiškai įvykdė, o atlyginta suma – 2146227 Lt., kas sudaro atitinkamai 52,5 proc. ir 35,0 proc. Palyginus su 2008 m., per 2009 m. sumažėjo nuteistųjų, atliginusių padarytą turtinę žalą – 4,5 proc., taip pat sumažėjo ir atlygintos žalos suma – 5,0 proc. Tai yra didesne dalimi susiję su sudėtinga ekonomine situacija šalyje.

Iš 2010 m. sausio 1 d. Inspekcijų įskaitoje buvusių 8070 nuteistųjų, dirbo 1633 asmenys, pensininkų ir invalidų buvo – 410, mokėsi mokymo įstaigose – 1506, darbo biržoje registravosi – 2643. Palyginus su 2009 m. sausio 1 d. duomenimis, kuomet nuolatinį pragyvenimo šaltinį (gavo atlyginimą, senatvės ar invalidumo pensijas) turėjo 40,9 proc. nuteistųjų, 2010 m. sausio 1 d. 15,6 proc. sumažėjo nuolatinį pragyvenimo šaltinį turinčių asmenų skaičius iki 25,3 proc. Palyginus su 2009 m. sausio 1 d. duomenimis, kuomet iš PI įskaitoje buvusių 7842 nuteistųjų dirbo 2868 nuteistieji (36,6 proc.), 2010 m. sausio 1 d. iš PI įskaitoje buvusių 8070 asmenų, dirbo 1633 asmenys (20,2 proc.), o tai net 16,4 proc. mažiau.

Palyginus dirbančius nuteistuosius pagal atskiras bausmių rūšis, daugiausia 2010 m. sausio 1 d. buvo dirbančių asmenų, kuriems atimtos teisės dirbti tam tikrą darbą arba užsiimti tam tikra veikla (54,0 proc.), asmenų, kuriems bausmės vykdymas atidėtas (BK 75 str.) – 25,6 proc., asmenų lygtinai atleistų nuo laisvės atėmimo bausmės prieš terminą ir lygtinai paleistų iš pataisos įstaigų (23,0 proc.), mažiausia – viešaisiais darbais nuteistų asmenų (8,2 proc.). Iš 2010 m. sausio 1 d. PI įskaitoje buvusių 1450 lygtinai paleistų iš pataisos įstaigų bei lygtinai atleistų nuo laisvės atėmimo bausmės prieš terminą asmenų – 333 (23,0 proc.) dirbo, 82 (5,6 proc.) mokėsi, 936 (64,5 proc.) buvo registruoti teritorinėse darbo biržose, 52 (3,6 proc.) turinčių negalę, 44 (3,0 proc.) pensininkai.

Inspekcijos ir toliau daug dėmesio skyrė nuteistųjų priežiūrai, teismo skirtų įpareigojimų ir draudimų vykdymo kontrolei, teisės pažeidimų prevencijai. Inspekcijos vykdė įvairias prevencines priemones kartu su policijos pareigūnais, su Vaikų teisių apsaugos tarnybų pareigūnais ir kitų institucijų atstovais.

Inspekcijos aktyviai bendrauja su socialiniais partneriais, ypač savivaldybėmis. PI pareigūnai ir toliau dalyvavo įvairių komisijų veikloje, pvz.; Panevėžio m. ir r. PI viršininkė dalyvauja Panevėžio m. savivaldybės Neigiamų socialinių veiksnių komisijos veikloje. Pasvalio rajono savivaldybės Socialinės paramos teikimo komisijos posėdžiuose dalyvauja ir Pasvalio r. PI vyresnioji inspektorė. Jurbarko r. PI vyresnysis inspektorius Jurbarko r. savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu įtrauktas į Jurbarko r. savivaldybės administracijos prevencinio darbo koordinavimo grupės sudėtį, taip pat jis dalyvauja ir Vaikų teisių apsaugos tarybos posėdžiuose. Raseinių r. PI pareigūnas dalyvauja Raseinių r. savivaldybės

administracijos prevencinio darbo koordinavimo grupės veikloje. Zarasų r. PI pareigūnė yra Zarasų r. savivaldybės Narkotikų kontrolės komisijos narė, dalyvauja šios komisijos posėdžiuose. Biržų r. PI pareigūnė yra Biržų r. savivaldybės Vienkartinių pašalpų komisijos narė. Taip pat tokios komisijos posėdžiuose Jonavos rajono savivaldybėje dalyvavo ir Jonavos r. PI vyresnioji inspektorė. Plungės r. PI vyresnysis inspektorius dalyvauja Plungės r. savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu sudarytos komisijos „Dėl laikino apnakvindinimo ir trumpalaikės socialinės globos paslaugų skyrimo Plungės nakvynės namuose“ posėdžiuose. Molėtų r. PI pareigūnė yra Molėtų r. savivaldybės Nusikaltimų prevencijos ir kontrolės komisijos narė. Telšių r. PI vyresnysis inspektorius dalyvauja Telšių rajono savivaldybės administracijos Vaiko globos (rūpybos) organizavimo bei vaiko teisių apsaugos klausimų sprendimo komisijos veikloje. Joniškio r. PI pareigūnai 2009-04-28 susitiko su Joniškio r. savivaldybės seniūnijų seniūnais ir aptarė nuteistųjų, esančių PI įskaitoje, integracijos į visuomenę klausimus.

Inspekcijos, sprendamos įskaitoje esančių nuteistųjų užimtumo problemas, ieškojo naujų kontaktų su galimais darbdaviais, aktyviai sprendė nuteistųjų socialines problemas ar tarpininkavo jas sprendžiant. Tarpininkaujant Pakruojo r. PI, į autoservisą įdarbintas vienas nuteistasis. Tarpininkaujant Rokiškio r. PI buvo įdarbinti 5 nuteistieji. 2009-03-05 Vilniaus regiono PI ir Vilniaus darbo rinkos ir konsultavimo tarnyba pasirašė bendradarbiavimo sutartį dėl Inspekcijos įskaitoje esančių jaunuolių (14-29 m.) užimtumo, aktyvumo ir savarankiškumo profesinės karjeros planavime skatinimo. 2009-02-09 Panevėžio regiono PI pasirašė bendradarbiavimo sutartį su Panevėžio darbo rinkos mokymo ir konsultavimo tarnyba, kuri konsultuos nuteistuosius profesinės karjeros planavimo klausimais, didins jų integracijos darbo rinkoje gebėjimus. Tarpininkaujant Šakių r. PI, per 2009 m., 3 įskaitoje esantiems lygtinai paleistiesiems buvo paskirtos socialinės pašalpos. Tarpininkaujant Švenčionių r. PI, rajono Socialinių paslaugų centras bei Caritas 12 Inspekcijos įskaitoje esančių nuteistųjų suteikė socialinę pagalbą (buvo įteikta maisto produktų, aprūpinti drabužiais ir avalyne). Utenos r. PI 8 įskaitoje esantiems nuteistiesiems padėjo susitvarkyti reikiamus dokumentus dėl socialinių pašalpų, o taip pat PI tarpininkaujant nakvynės namuose apgyvendintas vienas lygtinai paliestasis iš pataisos įstaigos. Ukmergės r. PI padėjo 3 nuteistiesiems įsigyti asmens dokumentus, 2 nuteistiesiems gauti socialinę pašalpą, vienam lygtinai paliestajam iš pataisos įstaigos padėjo apsigyventi pas ūkininką.

Pataisos inspekcijų pareigūnai, siekdami integruoti įskaitoje esančius asmenis į visavertį visuomenės gyvenimą, organizuoja įvairius kultūrinius ir sportinius renginius. Daugelis Inspekcijų organizavo įvairius renginius Šv. Velykoms, Laisvės gynėjų dienai, Tarptautinei Moters dienai, Lietuvos valstybės atkūrimo dienai, Motinos bei Tėvo dienai, Valstybės dienai, Žolinei, Konstitucijos dienai, Šv. Kalėdoms paminėti bei kitomis progomis.

Pakruojo r. PI pareigūnai siekdami skatinti įskaitoje esančius asmenis turiningai ir prasmingai praleisti laisvalaikį 2009-03-27 įteikė 12 įskaitoje esančių asmenų bilietus į Panevėžio dramos teatro spektaklį „Beprotiškas savaitgalis“, kuriuos nupirko AB „Dolomitas“.

Siekiant efektyvesnio teismo įpareigojimo atlyginti nusikaltimu padarytą turtinę žalą vykdymo Vilniaus regiono teritorinėse pataisos inspekcijose buvo organizuojami nuteistųjų susitikimai su antstoliais. Daugelis pataisos inspekcijų pareigūnų kartu su įskaitoje esančiais nuteistaisiais dalyvavo š. m. balandžio mėn. vykusioje visuotinėje akcijoje „Darom 2009“, kurios metu buvo tvarkoma aplinka.

2009-04-25 Plungės r. PI įskaitoje esantys nuteistieji dalyvavo ir Lietuvos Tūkstantmečio ažuolyno sodinimo akcijoje.

Šiaulių regiono PI teritorinės pataisos inspekcijos š. m. gegužės mėn. 27 d. organizavo įskaitoje esantiems nepilnamečiams ir asmenims iki 21 m., viktoriną „Pažink Lietuvą“, kurioje nugalėtojais tapo Šiaulių m. ir r. PI komanda.

Klaipėdos r. PI įskaitoje esantiems asmenims organizavo ekskursiją į Vytauto Didžiojo karo muziejų bei į Lietuvos liaudies buities muziejų Rumšiškėse.

Šalčininkų r. PI 2009-06-12 organizavo įskaitoje esančio nuteistojo piešinių parodą Šalčininkų r. savivaldybės kultūros centre.

Rokiškio r. PI 2009-08-07 paminėdama tarptautinę jaunimo dieną organizavo PI įskaitoje esančių asmenų iki 26 m. ir Rokiškio r. kaimo bendruomenės „Pakriauna“ jaunimu, kurias laimėjo PI komanda, o 2009-12-01 minint tarptautinę AIDS dieną, organizavo piešinių parodą, kuriai darbus pateikė net 16 įskaitoje esančių nuteistųjų.

Skuodo r. PI 2009-09-30 organizavo nuteistųjų, esančių PI įskaitoje, ir Skuodo r. policijos komisariato pareigūnų draugiškas krepšinio varžybas.

Elektrėnų PI 2009-10-23 įskaitoje esantys nuteistieji dalyvavo medelių sodinimo akcijoje, kurią organizavo Elektrėnų savivaldybė kartu su miškų urėdija, jaunimo ir moksleivių organizacija „Idėja“.

2009 m. spalio mėn. jau penktus metus iš eilės įvyko parodos – projekto „Laisvė – gyventi, gyventi – laisvė“ atidarymas, kurį organizavo Šiaulių regiono PI, Šiaulių miesto kultūros centras „Laiptų galerija“ bei šiais metais prisijungęs Šiaulių tardymo izoliatorius.

Kretingos r. PI 2009 m. gruodžio mėn. organizavo akciją „Padėk vargstančiam“, kurios metu PI pareigūnai paaukojo maisto produktus, kurie buvo išdalinti įskaitoje esančių ir vargingai gyvenančių 2 nuteistųjų šeimoms. Plungės r. PI akcijos „Padėk vargstančiam“ metu kartu su nevyriausybine organizacija „Cyrulis“ nuteistiesiems, kurių sunki materialinė padėtis, dalijo rūbus bei kalėdines dovanėles nuteistųjų vaikams. Panašias akcijas organizavo ir kitos Klaipėdos regiono teritorinės PI.

Viena iš prioritetinių Inspekcijų veiklos krypčių – darbas su įskaitoje esančiais nepilnamečiais. Daug dėmesio skiriama ne tik nepilnamečių elgesio kontrolei, jiems teismo skirtų įpareigojimų ar nustatytų draudimų kontrolei, bet ir jų integracijai į visuomenės gyvenimą, jų elgesio pokyčiams skatinti.

Daugumos PI pareigūnų prieš prasidedant naujiesiems mokslo metams vyko į nepilnamečių gyvenamąsias vietas ir domėjosi jų pasirengimu mokslo metams. Raseinių r. PI dėka, vienas nepilnametis, turintis teismo skirtą įpareigojimą mokytis, net pašalintas iš vienos mokyklos, pradėjo mokytis kitoje mokykloje. Pakruojo r. PI pareigūnų dėka, įskaitoje esanti nepilnametė našlaitė, buvo apgyvendinta mokyklos bendrabutyje ir jai sutvarkyti dokumentai dėl vaiko pinigų ir našlaitės pašalpos pervedimo į pačios merginos sąskaitą.

Nepilnamečiams buvo organizuojami įvairūs susitikimai, paskaitos, įvairios ekskursijos ir kiti renginiai skatinantys turiningai leisti laisvalaikį. Elektrėnų PI organizavo Užgavėnių kaukių parodą, kuriai kaukes padarė įskaitoje esantys nepilnamečiai. Siekiant skatinti nepilnamečius plėsti savo akiratį, turiningai leisti laisvalaikį, susirasti naujų pomėgių, suorganizuota ekskursija į Radviliškio priešgaisrinę gelbėjimo tarnybą, į kurią atvyko 13 inspekcijos įskaitoje esančių jaunuolių. Kauno m. ir r. PI nepilnamečiams, sėkmingai užbaigusiems mokslo metų pusmetį, organizavo kino filmo „Australija“ peržiūrą kino teatre. Marijampolės m. PI 2009-05-21 organizavo krepšinio varžybas tarp nepilnamečių, esančių Marijampolės m. ir Vilkaviškio r. PI įskaitoje. Akmenės r. PI kartu su Akmenės r. policijos komisariatu 2009-05-08 organizavo mini krepšinio „3 prieš 3“ varžybas, kuriose dalyvavo 8 komandos, tarp kurių buvo ir PI įskaitoje esančių nepilnamečių, jaunųjų policijos rėmėjų, mokymo įstaigų, policijos įstaigos ir kt. komandos. Vilniaus m. ir r. PI 2009-06-11 Vėliučionių vaikų socializacijos centre organizavo krepšinio varžybas tarp PI įskaitoje esančių ir šio centro nepilnamečių. Ukmergės r. PI 2009-06-26 organizavo įskaitoje esantiems nepilnamečiams boulingo varžybas. Šiaulių m. ir r. PI kartu su Šiaulių m. savivaldybės Vaiko teisių apsaugos skyriaus specialistais lankėsi mokymosi įstaigose, kuriose mokosi PI įskaitoje esantys nepilnamečiai ir asmenys iki 21 m., bei kompiuterinių žaidimų salonuose, siekiant kontroliuoti, kad juose nesilankytų asmenys jų pamokų metu. Panašią priemonę vykdė ir Vilniaus m. ir r. PI.

Siekiant informuoti nepilnamečius apie jų teises ir pareigas, daugelis PI organizavo nepilnamečių ir jų tėvų susitikimus su savivaldybių Vaiko teisių apsaugos tarnybų darbuotojais. Siekiant, kad nepilnamečiai prasmingai ir turiningai praleistų laisvalaikį, daugelis Inspekcijų organizavo nepilnamečių apsilankymus bibliotekose, kur jie buvo skatinami tapti nuolatiniais bibliotekų lankytojais, naudotis jų teikiamomis paslaugomis.

Klaipėdos m. PI 2009-05-25 – 29 d. organizavo prevencinę priemonę „Vasara 2009“, kurios metu kartu su Klaipėdos m. Šeimos ir vaiko gerovės centro socialiniais darbuotojais lankėsi nepilnamečių, esančių PI įskaitoje, bei lygtinai paleistų iš pataisos įstaigų asmenų, auginančių nepilnamečius vaikus, gyvenamosiose vietose, domėjosi jų gyvenimo sąlygomis, vasaros atostogų planais. Klaipėdos m. PI pareigūnai 2009-06-18 kartu su įskaitoje esančiais nepilnamečiais dviračiais važiavo į Juodkrantę, o vasaros pabaigos proga dviračiais važiavo į Klaipėdos r. esantį mini zoologijos parką. Siekdama skatinti nepilnamečių užimtumą bei teisės pažeidimų prevenciją, Klaipėdos m. PI pareigūnai tarnybinėse patalpose kiekvieną trečiadienį organizuoja stalo teniso ir bilijardo (pulo) varžybas nepilnamečiams. 2009-08-12 minint tarptautinę jaunimo dieną, 5 Kretingos r. PI įskaitoje esantys nepilnamečiai dalyvavo

Kretingos r. savivaldybės, Kretingos r. PI ir Kretingos r. karo prievolės atstovų organizuotose renginiuose estafetėse „Išbandyk save“ ir užėmė 2 vietą. Tarpininkaujant Raseinių r. PI lygtinai paleista iš pataisos įstaigos nepilnamečių viduryje mokslo metų buvo priimta į mokyklą, kurioje iki šiol sėkmingai mokosi.

Klaipėdos regiono PI pavaldžios pataisos inspekcijos 2009 m. lapkričio mėn. organizavo darbų iš rudens gėrybių parodas, kurioms eksponatus pateikė įskaitoje esantys nepilnamečiai. Visos Klaipėdos regiono PI teritorinės pataisos inspekcijos 2009 m. lapkričio mėn. kartu su savivaldybės Vaiko teisių apsaugos tarnybomis vykdė prevencinę priemonę „Mokykla man draugas, o ne priešas“, kurios metu buvo lankomasi ugdymo įstaigose, bendraujama su pedagogais, tikrinama kaip įskaitoje esantys nepilnamečiai vykdo teismo skirtą įpareigojimą mokytis. Šiaulių m. ir r. PI įskaitoje esantiems nepilnamečiams 2009-11-21 organizavo spektaklio „Princesė Turandot“ peržiūrą Šiaulių dramos teatre, o 2009-12-08 organizavo išvyką į Šiaulių areną stebėti ULEB Europos taurės varžybų. Vilniaus m. ir r. PI, siekiant ugdyti nepilnamečių asmenų elgesį, 2009-11-30 organizavo nepilnamečiams praktinį etiketo mokymą. Vilniaus m. ir r. PI taip pat 2009-12-22 vyko kalėdinių dovanų kūrimo užsiėmimai, kurių metu sukurtos dovanėlės buvo padovanotos globos namų „Gilė“ auklėtiniams. Raseinių r. PI Šv. Kalėdų ir Naujųjų metų proga, padedant Lietuvos Respublikos Seimo nario R. Ačo atstovams, įskaitoje esantiems nepilnamečiams paruošė ir įteikė dovanėles. Marijampolės m. PI 2009 m. gruodžio mėn. organizavo įskaitoje esančių šauniasių nepilnamečių rinkimus.

Dauguma Inspekcijų, siekdamos efektyviau vykdyti teismų nuosprendžius ir nutartis, organizavo pasitarimus su savivaldybių, teismų ar prokuratūrų bei policijos atstovais.

Kalėjimų departamento Pataisos inspekcijų ir probacijos skyrius per 2009 metus įgyvendino atitinkamas priemones, siekdamas užtikrinti tinkamą teismų nuosprendžių ir nutarčių dėl bausmių, nesusijusių su laisvės atėmimu vykdymo kontrolę. Per 2009 metus patikrinta Kauno regiono Kauno m. ir r., Raseinių r. ir Vilkaviškio r., Klaipėdos regiono Klaipėdos m., Klaipėdos r., Kretingos r., Plungės r. ir Šilutės r., Panevėžio regiono Biržų r., Ignalinos r. ir Rokiškio r., Šiaulių regiono Mažeikių r., Radviliškio r. ir Pakruojo r., Vilniaus regiono Varėnos r., Ukmergės r. ir Širvintų r. pataisos inspekcijų tarnybinė veikla ir joms suteikta metodinė ir praktinė veikla.

2009-02-19 Kalėjimų departamente, o 2009-09-29 Kalėjimų departamento Vilniaus regiono pataisos inspekcijoje organizuoti Tarpinstitucinės koordinacinės probacijos tarybos prie Kalėjimų departamento direktoriaus posėdžiai.

2009 m. birželio 16 d. organizuotas pasitarimas su regionų pataisos inspekcijų direktorių pavaduotojais ir pataisos įstaigų direktorių pavaduotojais socialinei reabilitacijai bei didžiųjų miestų pataisos inspekcijų viršininkais nuteistųjų, lygtinai paleidžiamų iš pataisos įstaigų, integracijos visuomenėje klausimais.

2009 m. lapkričio 25 d. organizuotas Kalėjimų departamento ir jam pavaldžių įstaigų bei nevyriausybiinių organizacijų, vykdančių Europos socialinio fondo finansuojamus projektus socialinei atskirčiai mažinti, projektų vadovų ir kitų organizacijų, dalyvaujančių šiuose projektuose, atstovų pasitarimas.

2009 m. balandžio 14 – gegužės 8 d. organizuota prevencinė priemonė „Teistų asmenų priežiūra 2009“.

2009 m. birželio 11 – 12 d. Kalėjimų departamento Pataisos inspekcijų ir probacijos skyrius organizavo pažintinį žygį pataisos inspekcijų įskaitoje esantiems nepilnamečiams po Kauno regiono apylinkes, o 2009-12-21 organizavo pažangiausio nepilnamečio, esančio pataisos inspekcijų įskaitoje, rinkimus.

Sprendžiant iškilančias PI veikloje problemas dėl bausmių, nesusijusių su laisvės atėmimu, taikymo ir vykdymo buvo organizuoti susitikimai su Klaipėdos m., Kretingos r., Mažeikių r., Pakruojo r. ir Ignalinos r. apylinkės teismų vadovybe. 2009-01-29 Klaipėdos, 2009-03-20 Vilniaus, 2009-09-22 Panevėžio, ir 2009-11-11 Klaipėdos regiono pataisos inspekcijose buvo organizuoti susitikimai su nuteistaisiais ir kitais suinteresuotais asmenimis, nuosprendžių vykdymo ir nuteistųjų priežiūros bei socialinės paramos klausimais.

Kalėjimų departamento Pataisos inspekcijų ir probacijos skyriaus atstovas 2009 m. lapkričio 25 – 27 d. Rygoje dalyvavo tarptautinėje konferencijoje „Atkuriamasis teisingumas ir nepilnamečių nusikalstamumas: Baltijos valstybės Europos dimensijoje“.

Pagal kompetenciją organizuotas Probacijos sistemos Lietuvoje koncepcijos įgyvendinimo priemonių plano (Žin., 2008, Nr. 61-2308) įgyvendinimas. Kalėjimų departamentas ir Paramos fondo Europos socialinio fondo agentūra 2009 m. kovo 9 d. pasirašė finansavimo ir administravimo sutartį Nr. VP-1.3-SADM-02-K-01-087/ST-16 pagal kurią vykdomas projektas „Pataisos inspekcijų darbo kokybės tobulinimas, organizuojant nuteistųjų, kuriems laisvės atėmimo bausmės vykdymas atidėtas, ir grįžusių iš įkalinimo įstaigų asmenų reintegraciją į darbo rinką“. 2009 m. lapkričio mėn. Kalėjimų departamentas perėmė VšĮ „Globali iniciatyva psichiatrijoje“ adaptuotas elgesio korekcijos programas „Tik tu ir aš“ ir „Equip“ ir jos pradėtos taikyti Inspekcijose.

Apibendrinus PI darbo rezultatus per 2009 metus, galima teigti, kad Inspekcijos tinkamai užtikrina teismo nuosprendžių (nutarčių) vykdymą. Atsižvelgiant į per metus ženkliai padidėjusią bedarbystę tarp PI įskaitoje esančių asmenų (dirbančiųjų skaičius sumažėjo nuo 36,6 proc. iki 20,2 proc.), PI pareigūnai pagrindinį dėmesį turėtų skirti nuteistiesiems padėti susirasti darbą, motyvuoti persikvalifikuoti ar kelti kvalifikaciją, pagal galimybes užtikrinti jų užimtumą visuomenei naudinga veikla, ir kaip galima plačiau įtraukti į šį procesą nuteistųjų artimuosius.

SOCIALINĖS INTEGRACIJOS IR SOCIALINĖS REABILITACIJOS PROGRAMŲ VYKDYMAS

Per 2009 metus Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos (toliau – Kalėjimų departamentas) regionų pataisos inspekcijų teritorinėse pataisos inspekcijose (toliau – Inspekcijos arba PI) buvo vykdomos Lygtinai paleistų iš pataisos įstaigų bei lygtinai atleistų nuo laisvės atėmimo bausmės prieš terminą asmenų socialinės integracijos programa (toliau – socialinės integracijos programa) (lentelė Nr. 1), Asmenų padariusių nusikalstamas veikas panaudojant smurtą (lentelė Nr. 2), Asmenų padariusių nusikalstamas veikas apsvaigus nuo alkoholio (lentelė Nr. 3), Asmenų padariusių nusikalstamas veikas transporto eismo saugumui (lentelė Nr. 4) ir Asmenų padariusių nusikalstamas veikas nuosavybei, turtinėms teisėms ir turtiniams interesams (lentelė Nr. 5), socialinės rehabilitacijos programos (toliau – socialinės rehabilitacijos programos).

Lentelė Nr. 1. Lygtinai paleistų iš pataisos įstaigų bei lygtinai atleistų nuo laisvės atėmimo bausmės prieš terminą asmenų socialinės integracijos programos vykdymas.

Eil. Nr.	Regiono pavadinimas	PI	Lankėsi bent viename užsiėmime	Dalyvavo visuose programos užsiėmimuose	Dirba arba moko-si	Pradėti ikiteisminiai tyrimai, įtariant, kad padarė naujas nusikalstamas veikas	Bausta administracine tvarka	Pateikta teikimų teismams dėl pareigų, įpareigojimų ar draudimų nevykdymo
1	2	3	4	5	6	7	8	
1	Vilniaus reg. PI		332	207	50	7	19	11
2	Kauno reg. PI		283	231	33	4	7	15
3	Klaipėdos reg. PI		197	162	26	2	5	11
4	Šiaulių reg. PI		139	104	8	3	3	2
5	Panevėžio reg. PI		134	95	16	1	1	5
6	IŠ VISO		1085	799	133	17	35	44

Lentelė Nr. 2. Asmenų, padariusių nusikalstamas veikas panaudojant smurtą, socialinės reabilitacijos programos vykdymas.

Eil. Nr.	Regiono pavadinimas	PI	Lankėsi bent viename užsiėmime	Dalyvavo visuose programos užsiėmimuose	Dirba arba mokosi	Pradėti ikiteisminiai tyrimai, įtariant, kad padarė naujas nusikalstamas veikas	Bausta administracine tvarka	Pateikta teikimų teismams dėl pareigų, įpareigojimų ar draudimų nevykdymo
1	2		3	4	5	6	7	8
1	Vilniaus reg. PI		45	32	5	3	4	5
2	Kauno reg. PI		65	45	16	2	3	1
3	Klaipėdos reg. PI		90	52	20	1	5	6
4	Šiaulių reg. PI		46	26	11	-	3	1
5	Panevėžio reg. PI		139	59	17	1	1	3
6	IŠ VISO		385	214	69	7	16	16

Lentelė Nr. 3. Asmenų, padariusių nusikalstamas veikas apsvaigus nuo alkoholio, socialinės reabilitacijos programos vykdymas.

Eil. Nr.	Regiono pavadinimas	PI	Lankėsi bent viename užsiėmime	Dalyvavo visuose programos užsiėmimuose	Dirba ir mokosi	Pradėti ikiteisminiai tyrimai, įtariant, kad padarė naujas nusikalstamas veikas	Bausta administracine tvarka	Pateikta teikimų teismams dėl pareigų, įpareigojimų ar draudimų nevykdymo
1	2		3	4	5	6	7	8
1	Vilniaus reg. PI		36	22	7	1	5	4
2	Kauno reg. PI		46	34	14	1	4	5
3	Klaipėdos reg. PI		30	21	6	-	1	2
4	Šiaulių reg. PI		37	16	3	1	-	-
5	Panevėžio reg. PI		33	7	-	-	1	1
6	IŠ VISO		182	100	30	3	11	12

Lentelė Nr. 4. Asmenų, padariusių nusikalstamas veikas transporto eismo saugumui, socialinės reabilitacijos programos vykdymas.

Eil. Nr.	Regiono pavadinimas	PI	Lankėsi bent viename užsiėmime	Dalyvavo visuose programos užsiėmimuose	Dirba ir mokosi	Pradėti ikiteisminiai tyrimai, įtariant, kad padarė naujas nusikalstamas veikas	Bausta administracine tvarka	Pateikta teikimų teismams dėl pareigų, įpareigojimų ar draudimų nevykdymo
1	2		3	4	5	6	7	8
1	Vilniaus reg. PI		49	31	17	2	9	2
2	Kauno reg. PI		30	21	8	1	2	-
3	Klaipėdos reg. PI		40	23	18	-	1	2
4	Šiaulių reg. PI		34	15	5	2	1	2
5	Panevėžio reg. PI		38	19	4	-	-	-
6	IŠ VISO		191	109	52	5	13	6

Lentelė Nr. 5. Asmenų, padariusių nusikalstamas veikas nuosavybei, turtinėms teisėms ir turtiniams interesams, socialinės reabilitacijos programos vykdymas.

Eil. Nr.	Regiono pavadinimas	PI	Lankėsi bent viename užsiėmime	Dalyvavo visuose programos užsiėmimuose	Dirba ir mokosi	Pradėti ikiteisminiai tyrimai, įtariant, kad padarė naujas nusikalstamas veikas	Bausta administracine tvarka	Pateikta teismams dėl pareigų, įpareigojimų ar draudimų nevykdymo
1	2	3	4	5	6	7	8	
1	Vilniaus reg. PI	71	25	7	-	3	2	
2	Kauno reg. PI	73	49	21	4	8	6	
3	Klaipėdos reg. PI	115	59	33	3	4	7	
4	Šiaulių reg. PI	54	22	10	-	-	-	
5	Panevėžio reg. PI	135	52	16	1	5	2	
6	IŠ VISO	448	207	87	8	20	17	

Per 2009 metus bent viename socialinės integracijos ar socialinės reabilitacijos programos užsiėmime dalyvavo 2291 Inspekcijų įskaitoje buvusių asmuo, o 1429 asmenys dalyvavo visuose vienos iš programų užsiėmimuose (lentelė Nr. 6).

Taigi, iš visų lankančių vieną ar kitą socialinės integracijos ar socialinės reabilitacijos programą, 62,4 % išklaušė visą vienos ar kitos programos kursą. Iš 1429 asmenų, dalyvavusių visuose vienos iš programų užsiėmimuose – tik 371 asmuo (25,9 %) dirbo arba mokėsi. Tik 40 (2,8 %) asmenų, dalyvavusių visuose vienos socialinės integracijos ar socialinės reabilitacijos programos užsiėmimuose, buvo pradėti ikiteisminiai tyrimai, įtariant, kad jie padarė naujas nusikalstamas veikas.

Pažymėtina, kad per 2009 metus pataisos inspekcijų įskaitoje esantiems nuteistiesiems buvo pradėti 722 ikiteisminiai tyrimai, įtarus padarius nusikalstamas veikas, o tai yra 9 % nuo įskaitoje buvusių asmenų vidurkio. 95 (6,6 %) asmenys, dalyvavę visuose vienos programos užsiėmimuose, buvo nubausti administracine tvarka. Palyginus su bendru per 2009 metų pataisos inspekcijų įskaitoje buvusių asmenų vidurkiu (8007), 2291 (28,6 %) asmenų nubausta administracine tvarka.

Galima teigti, kad asmenys, dalyvavę PI vykdomose programose, iki trijų kartų rečiau daro nusikalstamas veikas bei iki keturių kartų rečiau administracinius teisės pažeidimus, nei jose nedalyvavę.

Dėl 95 (6,6 %) asmens, dalyvavusio visuose vienos programos užsiėmimuose, buvo pateikti teismams teikimai dėl teismo jiems paskirtų pareigų, įpareigojimų ar draudimų nevykdymo (nesilaikymo). Iš viso per 2009 metus dėl 1878 asmenų pateikti teismams teikimai dėl teismo jiems paskirtų pareigų, įpareigojimų ar draudimų nevykdymo (nesilaikymo), o tai 23,4 % nuo įskaitoje buvusių asmenų vidurkio.

Pažymėtina, kad dėl asmenų, dalyvavusių PI vykdomose programose, tris kartus rečiau pateikiami teismams teikimai dėl teismo jiems paskirtų pareigų, įpareigojimų ar draudimų nevykdymo (nesilaikymo), nei dėl asmenų, kurie programose nedalyvavo.

Lentelė Nr. 6. Socialinės integracijos ir socialinės reabilitacijos programų vykdymas regionų Inspekcijose.

Eil. Nr.	Programos pavadinimas	Lankėsi bent viename užsiėmime	Dalyvavo visuose programos užsiėmimuose	Dirba ir mokosi	Pradėti ikiteisminiai tyrimai, įtariant, kad padarė naujas nusikalstamas veikas	Bausta administracine tvarka	Pateikta teikimų teismams dėl pareigų, įpareigojimų ar draudimų nevykdymo
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Lygtinai paleistų iš pataisos įstaigų bei lygtinai atleistų nuo laisvės atėmimo bausmės prieš terminą asmenų socialinės integracijos programa	1085	799	133	17	35	44
2	Asmenų padariusių nusikalstamas veikas panaudojant smurtą, socialinės reabilitacijos programa	385	214	69	7	16	16
3	Asmenų padariusių nusikalstamas veikas apsvaigus nuo alkoholio, socialinės reabilitacijos programa	182	100	30	3	11	12
4	Asmenų padariusių nusikalstamas veikas transporto eismo saugumui, socialinės reabilitacijos programa	191	109	52	5	13	6
5	Asmenų padariusių nusikalstamas veikas nuosavybei, turtinėms teisėms ir turciniams interesams, socialinės reabilitacijos programa	448	207	87	8	20	17
6	IŠ VISO	2291	1429	371	40	95	95

Išanalizavus regionų PI pateiktus duomenis Kalėjų departamentui apie nuteistųjų dalyvavimą pataisos inspekcijose vykdomose socialinės integracijos ar socialinės reabilitacijos programų užsiėmimuose (lentelė Nr. 7), nustatyta, kad 2009 metus daugiausia nuteistųjų – net 479 asmenys, esantys

Panevėžio regiono PI įskaitoje lankėsi bent viename šių programų užsiėmimo, kas sudaro net 41,5 % nuo Panevėžio regiono PI įskaitoje buvusių nuteistųjų vidurkio. Mažiausiai nuteistųjų – 497 asmenys, dalyvavo socialinės integracijos ar socialinės reabilitacijos programų bent viename užsiėmimo Kauno regiono PI – 22,6 % nuo šio regiono įskaitoje esančio nuteistųjų vidurkio. Net 317 nuteistųjų, esančių Klaipėdos regiono PI įskaitoje, dalyvavo visuose vienos socialinės integracijos ar socialinės reabilitacijos programos užsiėmimuose, kas sudaro 27,2 % nuo šio regiono įskaitoje buvusio nuteistųjų vidurkio. Mažiausiai nuteistųjų, dalyvavusių visuose vienos programos užsiėmimuose, buvo Vilniaus regiono PI – 317 nuteistųjų, kas sudaro tik 13,9 % nuo šio regiono įskaitoje buvusių nuteistųjų vidurkio.

Lentelė Nr. 7. Nuteistųjų dalyvavimas socialinės integracijos ir socialinės reabilitacijos programų užsiėmimuose.

Eil. Nr.	Dalyvavimas programose	Vilniaus reg. PI	Kauno reg. PI	Klaipėdos reg. PI	Šiaulių reg. PI	Panevėžio regiono PI
1	2	3	4	5	6	7
1	Lankėsi bent viename programos užsiėmimo	533	497	472	310	479
2	Dalyvavo visuose vienos programos užsiėmimuose	317	380	317	191	232

Pažymėtina, kad 2010 m. sausio 15 d. Kalėjų departamento direktoriaus įsakymu Nr. V-15 „Dėl kognityvinių biheavioristinių programų „Tik tu ir aš“ ir „Equip“ taikymo Kalėjų departamentui pavaldžiose įstaigose bei Kalėjų departamento direktoriaus 2003 m. gruodžio 19 d. įsakymo Nr. 4/07-243 „Dėl socialinės reabilitacijos programų patvirtinimo“ pakeitimo“ (Žin., 2010, Nr.10-31) nuo 2010-01-27 Kalėjų departamentui pavaldžiose įstaigose pradedamos taikyti kognityvinės biheavioristinės programos „Tik tu ir aš“ ir „Equip“. Šios programos pradėtos taikyti jas adaptavus Lietuvos pataisos įstaigoms ir pataisos inspekcijoms. Adaptavimo proceso metu buvo surinkta eksperimentinė asmenų, dalyvavusių programose „Tik tu ir aš“ ir „Equip“ grupė ir išanalizuoti duomenys apie šiose programose dalyvaujančius nuteistuosius. Ši adaptavimo procesą vykdė VŠĮ „Globali iniciatyva psichiatrijoje“.

Šiuo metu programą „Tik tu ir aš“ (skirta tik suaugusiems) vykdo 12 specialius mokymus baigusių pataisos inspekcijų pareigūnų ir dalyvauja 24 nuteistieji. Ši individuali elgesio korekcijos programa orientuota į priklausomų asmenų elgesio korekciją, smurto ir nusikalstamo elgesio problemų sprendimą. Programa vykdoma individualių užsiėmimų su nuteistaisiais metu.

Iš viso programos „Tik tu ir aš“ efektyvumo tyrimui pateikti duomenys apie 75 programoje dalyvavusius nuteistuosius. Iš 75 asmenų, dalyvavusių programoje, 42 (56 %) nuteistieji dalyvavo visuose programos užsiėmimuose ir ją baigė. 33 (44 %) nuteistieji dėl įvairių priežasčių nutraukė dalyvavimą programoje. Pažymėtina, kad net 11 nuteistųjų (26,1 %), pilnai užbaigusių programą „Tik tu ir aš“, motyvavo dalyvauti ir šią programą vedė Klaipėdos regiono Klaipėdos miesto pataisos inspekcijos vyresnysis inspektorius Vaidas Viršilas. Toks aktyvumas ir iniciatyvumas pagirtinas bei skatintinas.

„Equip“ yra kognityvinė biheavioristinė programa, skirta mokyti jaunuolius mąstyti ir elgtis atsakingai. Jos tikslas yra motyvuoti ir įgalinti paauglius teikti pagalbą vienas kitam. Ši programa remiasi savitarpio pagalbos metodu, kuomet jaunuoliai skatinami padėti vieni kitiems grupėje ir kartu yra mokomi tam tikrų įgūdžių ir metodų. Ji taikoma nepilnamečiams ir jaunimui, esantiems pataisos įstaigose ir pataisos inspekcijų įskaitoje. Šios programos efektyvumo tyrimas vyko dviem etapais. Iš viso jame dalyvavo 205 nepilnamečiai: 84 nepilnamečiai tiriamojoje grupėje ir 121 nepilnamečiai palyginamojoje grupėje. Šiuo metu šią programą vykdo 11 specialius mokymus baigusių pataisos inspekcijų ir pataisos įstaigų pareigūnų ir dalyvauja apie 30 nepilnamečių.

Siekiant efektyvaus programų „Tik tu ir aš“ ir „Equip“ adaptavimo proceso bei tinkamo jų vykdymo, kartą per ketvirtį buvo organizuojami susitikimai-aptarimai su programų vadovais. Šių

susitikimų metu aptariamais praktiniais programų vykdymo klausimais, peržiūrimi vykdomų programų užsiėmimų video įrašai, dalinamasi teigiama patirtimi bei analizuojamos problemos.

Pažymėtina, kad pirmiau minėtu Kalėjų departamento direktoriaus įsakymu Nr. V-15 „Dėl kognityvinių biheavioristinių programų „Tik tu ir aš“ ir „Equip“ taikymo Kalėjų departamentui pavaldžiose įstaigose bei Kalėjų departamento direktoriaus 2003 m. gruodžio 19 d. įsakymo Nr. 4/07-243 „Dėl socialinės reabilitacijos programų patvirtinimo“ pakeitimo“ nuo 2010-01-26 atsisakyta nuo Asmenų padariusių nusikalstamas veikas apsvaigus nuo alkoholio bei Asmenų padariusių nusikalstamas veikas transporto eismo saugumui programų taikymo pataisos inspekcijose.

Apibendrinus duomenis galima teigti, kad asmenys, dalyvaujantys socialinės integracijos ar socialinės reabilitacijos programose, mažiau linkę daryti naujas nusikalstamas veikas, administracinius teisės bei jiems teismo paskirtų pareigų, įpareigojimų ar draudimų pažeidimus. Atsižvelgiant į šias išvadas bei į tai, kad 2010 metais pataisos inspekcijose nebus vykdomos Asmenų padariusių nusikalstamas veikas apsvaigus nuo alkoholio bei Asmenų padariusių nusikalstamas veikas transporto eismo saugumui programos (dėl ko sumažės Inspekcijos pareigūnų darbo krūvis ir laiko sąnaudos), siūloma Inspekcijų pareigūnams kuo aktyviau motyvuoti nuteistuosius dalyvauti PI vykdomose programose (ypač „Tik tu ir aš“ ir „Equip“) ir skirti daugiau dėmesio individualiam darbui.
